

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jana Passera a soudců JUDr. Michala Mazance a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobce: **Ing. Ing. arch. M. S.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 4. 2012, čj. 9 A 28/2012 – 14,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.

1. Žalobou ze dne 11. 2. 2012 se žalobce domáhal u Městského soudu v Praze ochrany proti nečinnosti Ministerstva vnitra. Zároveň požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce.

II.

2. Městský soud usnesením ze dne 18. 4. 2012, čj. 9 A 28/2012 – 14, zamítl žádost žalobce o osvobození od soudních poplatků i návrh na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě.

3. Tvrzení žalobce týkající se jeho majetkových poměrů městský soud shledal nevěrohodnými. Z prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech (dále jen „prohlášení o poměrech“) nebylo zřejmé, z čeho žalobce hradí své měsíční výdaje, které vyčíslil na částku 12 000 Kč, a případně splátky půjčky svému otci. Předložené daňové přiznání za rok 2010 nemohlo osvědčit aktuální finanční situaci žalobce a prokázat, že jeho příjmy postačovaly na úhradu nákladů na živobytí.

4. Vzhledem k tomu, že žalobce neprokázal nedostatek finančních prostředků k úhradě soudního poplatku, nesplnil předpoklad pro osvobození od soudních poplatků. Z tohoto důvodu městský soud zamítl rovněž návrh na ustanovení zástupce.

III.

5. Žalobce (stěžovatel) brojil proti usnesení městského soudu kasační stížností.

6. Stěžovatel byl názoru, že dostatečně doložil nedostatek finančních prostředků k úhradě soudního poplatku. Městský soud odůvodnil napadené usnesení tím, že stěžovatel věrohodně nedoložil původ svých finančních prostředků, které však stěžovatel nemá. V tomto ohledu je usnesení nesprávné a nelogické.

7. Dále stěžovatel uvedl, že nemá téměř žádné finanční prostředky ani pravidelný příjem. V současné době hospodaří se svými úsporami, což pravdivě doložil. Tyto úspory postačují na úhradu nákladů na období dvou měsíců. Ve formuláři prohlášení o poměrech byl stěžovatel dotazován pouze na aktuální příjmy, výdaje, osobní majetek a jiné okolnosti, nikoliv na původ úspor. Pokud takovou informaci městský soud potřeboval, měl stěžovatele vyzvat k jejímu doplnění. To však městský soud neučinil a žádost stěžovatele bez dalšího zamítl.

8. Stěžovatel popsal svoji finanční situaci v letech 2010 až 2012. V roce 2010 hradil své výdaje z úspor a příjmů, které doložil daňovým přiznáním za rok 2010. V roce 2011 jeho příjmy odpovídaly jeho výdajům. Výši příjmů za rok 2011 městskému soudu nemohl doložit, protože za toto období neměl zpracováno daňové přiznání. Pokud měl městský soud pochybnosti o věrohodnosti tvrzení stěžovatele, mohl jej k předložení daňového přiznání za rok 2011 vyzvat. Daňové přiznání za rok 2011 stěžovatel zaslal jako přílohu ke kasační stížnosti. Na počátku roku 2012 měl stěžovatel příjem, z něhož pochází jeho aktuální úspory. V době podání kasační stížnosti stálý příjem neměl, hledal si práci, měl přislíbené dvě zakázky.

9. Stěžovatel byl názoru, že právo na právní pomoc je ústavně zaručené právo. Zástupce mu s ohledem na nepříznivou finanční situaci měl být ustanoven.

10. V závěru kasační stížnosti stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

11. Podáním ze dne 9. 7. 2012 stěžovatel doplnil kasační stížnost. Uvedl, že aktuálně má příjem ve výši 11 000 Kč, zbytek svých výdajů hradí z úspor, které činí několik tisíc korun. Dále hledá práci. Od příbuzných obdržel částku 2500 Kč, nejedná se o pravidelný příjem. Obdobné nepravidelné příjmy stěžovatel bude uvádět jako součást svých finančních prostředků. Jeho měsíční výdaje jsou mírně vyšší, než uvedl v prohlášení o poměrech.

Závěrem připomněl, že v důsledku nezákonného zásahu státních orgánů nemůže vykonávat podnikatelskou činnost. Proti tomuto zásahu se bránil žalobou, kasační a ústavní stížností.

12. V podání ze dne 25. 7. 2012 stěžovatel uvedl, že není schopen vyčíslit případné náklady řízení o kasační stížnosti. Dále sdělil, že v nedávné době měl výdaj ve výši 2000 Kč, jeho úspory tak postačují pouze na úhradu výdajů v příštím měsíci.

IV.

13. Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

V.1

14. Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval přípustností kasační stížnosti, protože obsah spisu vyvolával pochybnosti o splnění některých podmínek řízení.

15. Především stěžovatel nezaplatil soudní poplatek za řízení o kasační stížnosti [§ 2 odst. 2 písm. b) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů a položka 19 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu tohoto zákona]. Nejvyšší správní soud však přihlédl k povaze rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, tedy usnesení o neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků pro řízení před městským soudem. Již v rozsudku ze dne 28. 4. 2004, čj. 6 Azs 27/2004 – 41 (všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), zdejší soud vyslovil, že „[s] *ohledem na povahu rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, by trvání na splnění poplatkové povinnosti znamenalo řetězení řešeného problému, které by ve svém důsledku popíralo smysl samotného řízení, jehož předmětem je posouzení zákonnosti rozhodnutí o zastavení předchozího řízení, které bylo následkem nesplnění právě této povinnosti ze strany stěžovatele, tedy povinnosti zaplatit soudní poplatek. Nejvyšší správní soud se proto po zvážení všech okolností případu postavil na stanovisko, že opětovné nesplnění této povinnosti nelze považovat za překážku, jež by bránila posouzení kasační stížnosti a vydání meritorního rozhodnutí.*“

16. Stěžovatel dále nebyl v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem (*a contrario* § 105 odst. 2 s. ř. s.). Jak bylo shora uvedeno, stěžovatel v kasační stížnosti požádal o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Vzhledem k nyní posuzované věci (tj. kasační stížnosti směřující proti usnesení o neustanovení zástupce a neosvobození od soudních poplatků) Nejvyšší správní soud netrval na zastoupení stěžovatele advokátem, aby předešel řetězení řešeného problému. Zastoupení advokátem tudíž není nutné a Nejvyšší správní soud o žádosti stěžovatele nerozhodoval (srov. usnesení ze dne 23. 2. 2012, čj. 1 As 147/2011 – 202).

V.2

17. Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

18. Kasační stížnost není důvodná.

19. Úprava poplatkové povinnosti, resp. osvobození od ní, provedená zákonem o soudních poplatcích, představuje jednu ze základních součástí práva na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 3. 8. 1999, sp. zn. IV. ÚS 162/99). Je proto třeba vždy pečlivě zkoumat, zda jsou pro osvobození od soudních poplatků splněny zákonné podmínky. Obdobně tomu je i v případě podmínek pro ustanovení zástupce. Vždy je to však žadatel, kdo musí uvést skutečnosti, které osvobození od soudních poplatků odůvodňují. „*Povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje.*“ (srov. rozsudek ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 – 50). Soud tedy z vlastní iniciativy zpravidla nezjišťuje podrobnosti o majetkových poměrech žadatele. Hodnotí především informace, které mu žadatel sám sdělí, popř. jej vyzve, aby potřebné skutečnosti doplnil a vysvětlil nesoulad mezi nimi (srov. rozsudek ze dne 31. 5. 2011, čj. 8 Afs 50/2010 – 91).

20. Stěžovatel zaslal městskému soudu vyplněný formulář prohlášení o poměrech a daňové přiznání za rok 2010. Z prohlášení o poměrech kromě jiného vyplynulo, že měsíční výdaje stěžovatele činí zhruba 12 000 Kč, stěžovatel nemá žádné úspory a jeho „*současná hotovost postačuje na 2 – 3 měsíce*“. Podle daňového přiznání za rok 2010 příjmy stěžovatele činily 24 000 Kč.

21. Nejvyšší správní soud se ztotožnil se závěrem městského soudu, že předložená tvrzení stěžovatele jsou nevěrohodná. Nebylo totiž zřejmé, z jakých finančních prostředků stěžovatel hradí své měsíční výdaje ve výši 12 000 Kč, případně splácí půjčku svému otci. Daňové přiznání za rok 2010 nebylo způsobilé osvědčit majetkové poměry stěžovatele na počátku roku 2012, tj. v době, kdy požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Nadto bylo možné usuzovat, že z uvedených příjmů (24 000 Kč) by stěžovatel byl schopen uhradit své měsíční výdaje pouze za období dvou až tří měsíců (i s přihlédnutím k tvrzení stěžovatele, že jeho výdaje byly v roce 2010 nižší). Teprve v kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že své výdaje v roce 2010 hradil také z půjčky poskytnuté od svého otce ve výši 50 000 Kč (která mohla postačit na úhradu nákladů za období čtyř až pěti měsíců) a ze svých úspor. Výši ani původ těchto úspor nesdělil. Daňovým přiznáním a sdělením o poskytnutí půjčky tedy stěžovatel mohl osvědčit, z jakých finančních prostředků uhrazoval své měsíční výdaje pouze v období šesti až sedmi měsíců v roce 2010.

22. Majetkovou situaci stěžovatele v roce 2011 městský soud mohl posuzovat jen stěží, protože stěžovatel neměl v době prohlášení o majetkových poměrech zpracováno daňové přiznání za toto období a jiné doklady městskému soudu nepředložil. Zdejšímu soudu stěžovatel daňové přiznání za rok 2011 zaslal. Vyplynulo z něj, že rozdíl mezi příjmy a výdaji souvisejícími s příjmy činil 46 000 Kč. Po srážce daně by z této částky stěžovatel byl schopen uhradit své měsíční výdaje, které vyčíslil na 12 000 Kč, za zhruba tři až čtyři měsíce. Výši a původ ostatních finančních prostředků potřebných k živobytí stěžovatel opět nedoložil.

23. K majetkové situaci na počátku roku 2012 stěžovatel uvedl, že jeho „*současná hotovost postačuje na 2 – 3 měsíce*“. Existenci těchto finančních prostředků a jejich výši však opět neprokázal. Z výše uvedeného vyplývá, že stěžovateli se nepodařilo osvědčit

majetkovou situaci a doložit nedostatek prostředků k zaplacení soudního poplatku, resp. ke sjednání zastupování za úplatu.

24. Nelze přisvědčit námitce, že městský soud nelogicky požadoval doložení finančních prostředků, které stěžovatel neměl. Podle městského soudu měl stěžovatel doložit existenci finančních prostředků, které podle svých tvrzení měsíčně hradí. Z logiky věci plyne, že tyto prostředky musel mít k dispozici, v jeho prohlášení se však nijak neprojevily.

25. Zdejší soud se neztotožnil ani s námitkou, že městský soud měl stěžovatele k doplnění informací o majetkových poměrech vyzvat. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu je povinností účastníka řízení doložit nedostatek finančních prostředků, přičemž soud jeho finanční možnosti z úřední povinnosti nezjišťuje. Je to právě účastník řízení, koho zatěžuje jak břemeno tvrzení, tak i břemeno důkazní. Soud není povinen vyzvat účastníka řízení k doplnění či objasnění v případě, že tvrzení účastníka jsou nedostatečná či nepravdivá (viz např. rozsudky ze dne 31. 5. 2011, čj. 8 As 17/2011 – 54, či ze dne 26. 8. 2009, čj. 1 As 39/2009 – 88, č. 1962/2010 Sb. NSS).

26. Z výše uvedeného vyplývá, že stěžovatel nedostál své povinnosti doložit nedostatek prostředků k zaplacení soudního poplatku, městský soud proto zamítl žádost o osvobození od soudních poplatků v souladu se zákonem.

27. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nesplňoval předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, nebyla splněna jedna ze základních podmínek pro ustanovení zástupce, proto městský soud zamítl rovněž návrh na ustanovení zástupce v souladu s § 35 odst. 8 s. ř. s.

28. Nejvyšší správní soud neshledal usnesení městského soudu nezákonným, proto kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

29. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s.). Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, neboť mu podle obsahu soudního spisu nevznikly náklady řízení nad rámec běžné činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. srpna 2012

JUDr. Jan Passer
předseda senátu